

מסורת הש"ס

- (א) ונקמן סה. ע"ה.
(ב) ונדרים לג. ב"ק נח.
(ג) וי"ל מלקבל.

הגהות הב"ה

- (א) גבי דלמא ליה מיל נטל זכור דפתח ליה מיל: (ב) רשב"ם ד"ה בני רב וכו' מכיון שאלה לו נתתי לו: (ג) ד"ה ומה מוכר וכו' א"י יהיב את דודי מקמי דמחזיק לא קנה: (ד) וס' ח"ד מה שאין בשניה: (ה) פ"י דנכסף ונשטר אין מועיל קנין שדה אמת לשאר שדות: (ו) ד"ה ורב קדשי וכו' במתנה זו בלום כדאמרין: (ז) ד"ה דלמא שואל בבי גדר שהיה: (ח) ד"ה אלימא וכו' שלא יכנסו בו כדי שלא: (ט) ד"ה דלמא וכו' חזיר את הנס: (י) ד"ה מחזיק וכו' דרפק זה פורתא כדלקמן: (יא) תוס' ד"ה ה"י וכו' דל"ג ליה דהיינו מצי לממר וכו' לא עיילא בה ה"י וכו' כספרי דגרסי דמעיקרא:

מוסף תוספות

- א. דמסירת מפתח כאומר לו לך חזק וקני. רשב"א. ולכשיחזיק יקנה. ר"ן. ב. דאיתא שאין בידו מפתח אין יכנס ויבדוק. תוס' פסחים ד. ע"ה. ג. דמסירת דברית חזק דרבנן. דמאורייתא בבטול בעלמא סגי, לא חטילו חובה זו אלא על מי שספק בידו לעשות יותר והוא מי שהמפתח בידו. ג. דרך שהבעלים נועלין בתיהם כדי למנוע מהם גזל כל אדם. רשב"א. ע"ה. ד. ופתיחת בית נמי (דהא קאמר בהזקק. ותיחיד ותפתח) אין דרך בני אדם לפתוח בית שאינו להם כשהוא נעול בתוך. רבינו יונה. ע"ה. ה. ע"ה. כ"ה.

שלא בפניו ל"ל כו'. אם בזה להחזיק שלא בפניו דמוכר כגון בעיר אחרת או אפי' באותה העיר שלא מדעתו של מוכר לא הו"ל חזקה אלא א"כ א"ל מוכר ללוקח לך חזק וקני ואפי' אם נתן לו מעות לא קני במעות כגון בעיר שכונתין שטר דאין הכסף מועיל עד שיחזיק או עד שיכתוב

השטר כדאמר' בפ"ק דקדושין (דף כו.) עלה דהך משנה נכסים שיש להם אחריות נקנין בנכסף כו' אמר רב ל"ש אלא במקום שאין כותבין את השטר אבל במקום שכותבין את השטר לא קנה עד שיכתוב לו את השטר ואי פריש פריש שפירש בנכסף אקנה קנין גמור בלא חזקה ושטר אכל מסתמא לא קני במעות עד דמחזיק: בעי רב. הך דרייתא הוה שמינא ליה דקתני בפניו אבל שלא בפניו לא הו"ל חזקה עד דא"ל בהדיא לך חזק וקני וקמבעי ליה מי לימא דנמכירה מיירי אבל במתנה מכיון שאלמר לו (ו) נותנינו לו קרקע זו והלך והחזיק שלא בפניו הו"ל חזקה ואע"ג דלא א"ל לך חזק וקני וכדמפרש טעמא לקמיה דנותן בעין יפה נתן או דלמא לא שאל: מאי סינעי ליה לאבא. במתנה טפי ממכר ק"ו הו"ל דלא קני עד דא"ל לך חזק וקני: ומה מוכר דקיידי ליה וכו'. לוקח למוכר היום ולמחר לאחר שיחזיק שהרי ע"מ כן הו"ל מחזיק כדי לפדות דמים למוכר דמוכר לא מפסקי כיון (א) דקבל כל הדמים א"י יהיב ליה (ב) מקמי דמחזיק וחי לא קנה כדפרישית לעיל וכגון במקום שכותבין את השטר כדמצינא בקדושין (דף כו.) מכל לו י' שדות ב' מדינות כיון שהחזיק בשדה אחת קנה כולן מה שאין בשניה דנ"ל שנתן לו דמי כולן כו' אלמא אחר נתינת דמים בעין חזקה ואפי' אי

א"ל מוכר ללוקח לך חזק וקני הו"ל חזקה ואי לא לא: מפנה. דאין לו כי אם חסרון ממנו לא כל שכן דלרף למימר ליה לך חזק וקני ולא ליהוי חזקה עד דא"ל דלמא לכשיצא להחזיק כבר חזר בו ומתנתו: ורב דקבעי לה סבר איכא למימר מאן דיהב במתנה בעין יפה יהיב שמחת חביבה נתן לו והלך נחל ליה שילך ויחזיק ואיכא למימר דכמאן דא"ל דמי והלך מספקא ליה. ושמואל נמי דשמיטא ליה ס"ל היכא אמרינן בעין יפה נתן ה"מ כגון לאחר שהחזיק ונתקיימה המתנה הו"ל דאמרין בעין יפה נתן לו מכל וכל שלא שיר לעצמו במתנה זו (י) דלמאן לעיל (נא) המוכר שדהו לאשמו קנתה והבעל אוכל פירות במתנה קנתה ואין הבעל אוכל פירות אבל כל זמן דמספקא לן אי גמר להקנות המתנה או לא מספקא אין לנו לומר שנתן את שלו במתנה עד דמפרש ואומר לך חזק וקני: דאמר שמואל (י) גדר גדר. שהיה בני פחות מ' והשלימו לעשרה לפי שלא יוכלו לעלות עליו וליכנס בשדה: פרץ פריש. החזיק הפריש: דמעיקרא. כשהיה פחות מ' לא הו"ל סלקי לה אין יכולין לעלות דרך עליו ליכנס בשדה כגון שהיה עשוי בשפוע או היה בני על מקום מדרון: והשאל נמי לא סלקי לה מאי קעציד. ואמאי הו"ל חזקה דכל בנין בלא אורף לא הו"ל חזקה: ואלא דמעיקרא הו"ל סלקי לה. מיהא בדוחק והשאל שהשלימו לעשרה לא

סלקי לה כלל טובא עביד ואין זה ראוי לקרות כל שהוא ואע"פ שבנין כל שהוא גדר: והשאל סלקי לה בדוחק. והיינו כל שהוא דכל שהוא אהני דהא אכתי סלקי לה קאמ. והאי דנקט שמואל והשלימו לעשרה לאו דוקא דה"ה לפחות מ' (והוא) דהשאל אהני להכי דסלקי בדוחקא ומעיקרא הו"ל סלקי לה בדוחקא ואורחא דמילתא נקט דסתם השלימו לעשרה מעיקרא סלקי לה בדוחקא והשאל סלקי לה בדוחקא: והשאל קעייני לה בדוחקא. דפורתא אהני. ולא בעי לתרובי דמעיקרא לא עיילי כלל והשאל עיילי לה בדוחק דטובא עבד דשווייה פתח. וגבי נעל כל שהוא נמי איכא לפרושי כה"ג שסתם פתח סתימה כל שהוא דמעיקרא עיילי לה בדוחקא א"י שצבז מנעול בלתי נעול זו דהיינו בנין אבל סגר את הדלת ונעל במפתח בנכסי הגר אינה חזקה דאין זה אלא עושה מלואה לשמור בית חבירו ומצריח ארי מנכסי חבירו הו"ל דלקמן משמעתין. ואע"ג דגבי שכירות בתים אמרי' בפסחים (דף ד.) משמער לו מפתחות הוי בחזקת שוכר ויה"ל לגבי לקנות ה"מ בתוכו ומשכיר לתבירו אבל בנכסי הגר מ"מ מסר לו מפתחות שיקנה הלכך קריך בעין כל שהוא: נאן לרור. שחור שצבזר השדה. וכולה שמעתי' אכנסי הגר קאי ויה"ל לקונה דבר מחבירו: נעל לרור. מן הגדר ועשה בו נקב: ה"ז חזקה. וכגון דמהני לשדה כדמפרש ואזיל: מאי נתן כו'. למאי אהני האי נתינה ונטילה דליהוי חזקה: אינלימא נתן לרור וסכר מיל. ראה נהר שוטף ורואה ליכנס דרך נקב וצא זה וסתם את הנקב בצורר וסכר את המים מן השדה שלא יכנסו בו (י) שלא ישתפו את השדה: ואפי' מינה מיל. שנאספו לה מים בצד האחד ועשה נקב בצד השני כדי שיצאו לחוץ: האי מצריח ארי וכו'. הא למה זה דומה למשיב אצידה דכל ישראל מנוזין להציל ממון מצריחהו מן ההיזק ואין קרי חזקה אלא דומיא דגדר ופך שעושה בו בנין או כל תיקון האריך לו לשדה כגון משקה מים או זומר או זורע או חרש: דלמד לה מיל. כמו למד פתיל (בבבב יט) וצמח פסור (מפליס קו). חייב (י) המים שצבזכו שלא יצאו לחוץ וזהו כמו משקה את השדה דומיא דחורש שמתקן את השדה ומייפז השקאה זו: דפסח ליה מיל. ע"י נטילת לרור נכנס המים מן הנהר דרך חור שצבזכו: וא"ר אפי' ארי' ב' שדות. של גר הסמוכין זה לזה אלא שיש מזל אחד ביניהן: החזיק באחד מהן. כגון דרפק בזה (י) כדלקמן (נז.) ומתכוין לקנותה לצדה ולחצרתה לא נתן לב לקנות קנאה לאותה שדה לצדה ואי לא הוה מזל צינתיים הוה קני את כולה מסתמא בחפירה כל שהוא: לקנות

חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

נג.

ה"מ צמור ומשכיר למצירו דאיכא דמסר ליה דליקני אבל בנכסי הגר מאן מסר ליה דליקני ואין נראה לר"י דצהדיא אמר בפרק הפרה (נ"ק דף נב.) ושם ד"ה מין) דלא קנה במסירת מפתח ולא מהני מסירת מפתח אלא שלא יאטרך לומר לו לך חזק וקני^א ודוקא גבי בדיקת חמץ הוא דמלי במסירת מפתח דמי שמפתח צירו

עליו לצדוק לפי שצירו ליכנס ולצדוק^ב ומה שפי' נמי דלא קני בנעילת דלת לא משמע כן בגיטין צהורק (דף עו.) ושם דקאמר תיחל איהי ומיחוד ומפתח אלמא בנעילה לחודה קניא שלא היתה יכולה לעשות מנעול דבשעת היה ואפי' דאסור לקנות בשעת נשכ"מ שרי שלא מטרף דעתו עליו כדאמר לקמן ולא דמי נעילת דלת למצריח ארי דדוקא נתן לרור דסכר מינה מיל הו"ל דלמא בסקמון דהוי מצריח ארי אבל הכא שנועל בפני כל אדם ואין מניח אדם ליכנס^ג מוכח מילתא שהצית הוא שלו וקני בנעילה לחוד^ד וכן מוכח לקמן (דף מ.) גבי הא דמתן אלו דברים שיש להן חזקה ואלו דברים שאין להם חזקה ופרץ בגמ' מ"ש רישא ומ"ש סיפא אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר לא קנה כו' וקמני סיפא הכנים מרגולין בתוך הבית ה"ז חזקה וקנה נמי בנכסי הגר וה"ט דהתם דקנה משום דמסתמא כשנתן שם מרגולין נעל דלת לשמן אלמא דקנה בנעילה אבל קשה לרשב"א דאמר לקמן הבונה פלטרין בנכסי הגר וצא אחר והעמיד לכן דלתות קנה והתם מיירי בעל דאי לא נעל אמאי קנה הא לבני בעלמא הוא דאפי' כמו קמא שכל אדם יכול ליכנס כשלא נעל אלא ודאי נעל איירי ומשמע דוקא שהעמיד דלתות

אבל לא העמיד דלתות לא קנה בנעילה: (נעיל:) נע"ל וגדר ופרץ כ"י שהוא. פ"ה דל"ג בפניו משום דבנכסי הגר לא שייך לפניו ואינה קשה דאיכא למימר משום דנותן ואחין שחלקו נקט בפניו ומיהו ל"ג ליה דלייק בגמ' אצרייתא דרב שרביא בפניו אין שלא בפניו לא ואמתני' ה"ל למידק ועוד דבעי רב במתנה היאך תפשוט ממתני' דלנותן מתנה קתני בפניו אי גרס לה: (נעיל:) אמר כ"י הני דא"י בני חזקה ניבחו. פירוש דמשמע ליה דנ"ל במחזיק הוא דבעי ג"ש חזקה כלומר צמדי דשייך חזקה אבל צנוות כו' מש"ה פריך אטו הני כגון נותן מתנה והאחין שחלקו לאו בני חזקה ג"ש נינהו: אמר שמואל ומאי תבעי ליה לאבא ומה מבר כו'. אע"ג דשמואל אית ליה ספ"ק דנ"מ (דף טו.) דיפה כח מתנה מבח מוכר לענין דלא טריף מנייה את השבח היינו אחר שכבר נתקיימה המתנה כדפ"ה: דה"ה פרישה דהיינו דמי אינלימא דמעיקרא לא עיילי בה והשתא נמי לא עיילי בה מאי עבד. נראה דל"ג (י) דהיינו מניין למימר השתא נמי לא עיילי הא כדי שיכנס ואלא בה קאמר לכן נראה כספרי דגרסינן דמעיקרא לא עיילי בה והשתא עיילי בה טובא עבד: וכן זה כל שהוא אלא כו' ונעל נמי כל שהוא קריך לישב כעין הני^ה:

אותה

עין משפט
גר מצוה

ר"ב א מ"י פ"א מהל' מביה הל' ח סמג
ע"ה פ"ט ט"ז ח"מ ס' קנז ספ"ב:
רב ב מ"י שם הל' יא
ט"ז ט"ז ע"ה
גמ' וצ"ה:
רבא ג מ"י שם ט"ז שם
ספ"ה:
רבב ד מ"י שם ט"ז שם
ספ"ה:
רבג ה מ"י שם ט"ז שם
ספ"ה:
רבד ו מ"י שם הל' יב
ט"ז שם ספ"ה:
רבז ד מ"י פ"א מהל' וביה הל' סמג שם
ט"ז ט"ז ע"ה ספ"ה
ח:

רבינו גרשום

אע"ג דמחזיק המקבל לא קני עד דאמר ליה המוכר לך חזק וקנה: במתנה חזק. צריך למימר ליה לך חזק וקנה או לא. מי אמרינן בעין יפה נתון וקנה המקבל אע"ג דלא אמר ליה לך חזק וקנה: גדר גדר. שהיה קרוב לעשרה והשלימו המקבל לעשרה: יכנסו ויצא בה. דרך אחרת פירשה הו"ה חזקה: דמעיקרא כשגדרה הנותן חזק סלקי ליה אינשי על אותו גדר ועכשיו חבירו זה מקבל דלא יכלי אינשי למסוק לה: טובא עבד. ואמאי קרי ליה כל הנותן חזק סלקי ליה אינשי מינה מיל. כלומר שראה מים שהיו באין דרך חור אחד לשטוף את השדה ונתן צורר באותו חור כדי שיעבד המים שלא ישתפו את השדה: נטל דאפי' מיל מניה. שהיה כל השדה מלאה ולא היו יכולין לצאת ממנה ונטל זה צורר אחד מפתח השדה ויצאו המים דרך נטילת הצורר: האי מצריח ארי. כלומר מה חזקה היא זו הא מצד למיטר ליה הנותן או אחד מן האוחזין מצוה בבת שהצלת נכסי כי כן חובה לבר ישראל להציל ממון חבירו ולא הו"ה חזקה: אלא נתן צורר דצמד לה מיל. שהיתה שדה בית השלחין דצריך לה מים הרבה וצמד לה. שספק בצורר דרך צאת המים שלא יצאו מן השדה ולא סגי לה בלי מים: נטל דפתח לה מיל. שנטל צורר א' ועשה דרך למים ליכנס דבעינן זה ודאי [הו"ה] חזקה: ב' שדות. של נכסי